

U.G. 3rd Semester Examination - 2020

SANSKRIT

Course Code: BSNSSEHT305

Course Title: Indian System of Debate

भारतीयतर्कविज्ञानम्

Full Marks : 50

Time : 2 Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Answer all the questions by choosing correct alternative:

2×25=50

1. “न्यायदर्शनम्” ग्रन्थस्यास्य सूत्रकारः कः?

क) अक्षपादः	ख) गौतममुनिः
ग) श्रीवाचस्पतिमिश्रः	घ) ‘क’ ‘ख’ च उभयम्
2. लौकिक-परीक्षकानां यस्मिन्नर्थे बुद्धिसाम्यं भवति स कः?

क) तर्कः	ख) दृष्टान्तः
ग) सिद्धान्तः	घ) अपवर्गः
3. सिद्धान्तः कतिविधः?

क) पञ्चविधः	ख) चतुर्विधः
ग) त्रिविधः	घ) द्विविधः
4. सर्वतन्त्र-प्रतितन्त्र-अधिकरण-अभ्युपगमाः कस्य भेदाः?

क) सिद्धान्तस्य	ख) निर्णयस्य
ग) तर्कस्य	घ) दृष्टान्तस्य

5. साध्यसाधर्म्यात् तद्धर्मभावी दृष्टान्तः _____?

क) उदाहरणम्	ख) सिद्धान्तः
ग) तर्कः	घ) दृष्टान्तः
6. विमृश्य काभ्याम् अर्थावधारणं निर्णयः?

क) अधिकरण-अभ्युपगमाभ्याम्
ख) पक्ष-प्रतिपक्षाभ्याम्
ग) साध्य-हेतुभ्याम्
घ) साध्यासाध्याभ्याम्
7. प्रमाणतर्कसाधनोपालम्भः _____ वादः—अत्र ‘उपालम्भः’ पदस्य कोऽर्थः?

क) प्रतिषेधः	ख) युक्तः
ग) अङ्गीकारः	घ) विरुद्धः
8. वादः भवति सिद्धान्तस्य—

क) विरुद्धः	ख) अविरुद्धः
ग) युक्तः	घ) अयुक्तः
9. वादः जल्पः वितण्डा चेति कस्य विभागः?

क) कथायाः	ख) तर्कस्य
ग) दृष्टान्तस्य	घ) निर्णयस्य
10. वादः कः?

क) पक्षप्रतिपक्षपरिग्रहः
ख) पञ्चावयवोपपन्नः
ग) प्रमाणतर्कसाधनोपालम्भः सिद्धान्ताविरुद्धः
घ) ‘क’ ‘ख’ ‘ग’ च सर्वे
11. छलजातिनिग्रहस्थानसाधनोपालम्भः कः?

क) वादः	ख) निर्णयः
ग) जल्पः	घ) सिद्धान्तः

12. प्रतिपक्षस्थापना-हीनः जल्पः किम्?
 क) वितण्डा ख) निर्णयः
 ग) सिद्धान्तः घ) तर्कः
13. धर्मविकल्पनिर्देशोऽर्थे सद्भावप्रतिषेध उपचारः _____ ?
 क) छलम् ख) वितण्डा
 ग) निर्णयः घ) सिद्धान्तः
14. धर्मविकल्पनिर्देशोऽर्थे—इत्यत्र 'धर्म' शब्दस्य कोऽर्थः ?
 क) वृत्तिः ख) अर्थः
 ग) निर्णयः घ) युक्तः
15. वाक्छलमेव उपचारच्छलम्—वाक्योऽयं किं सत्यम् ?
 क) आम् सत्यम् ख) न असत्यम्
 ग) असत्यम् घ) 'क' 'ख' च उभयम्
16. "धर्मविकल्पनिर्देशोऽर्थे सद्भावप्रतिषेध..."—अत्र सद्भाव-पदस्य कोऽर्थः ?
 क) मुख्यार्थः ख) गौनार्थः
 ग) अमुख्यार्थः घ) 'ख' 'ग' च उभयम्
17. साधर्म्य-वैधर्म्याभ्यां प्रत्यवस्थानं _____ ?
 क) छलम् ख) वितण्डा
 ग) निर्णयः घ) जातिः
18. विप्रतिपत्तिप्रतिपत्तिश्च _____ ?
 क) निग्रहस्थानम् ख) वितण्डा
 ग) निर्णयः घ) जातिः
19. सार्धर्म्यसम-वैधर्म्यसम-उत्कर्षसमाः चेत्यादयः कस्य प्रकाराः ?
 क) जात्याः ख) तर्कस्य
 ग) छलस्य घ) वितण्डायाः

20. जातयः कति प्रकाराः ?
 क) चतुर्विंशतिः ख) त्रयः
 ग) एकादश घ) चत्वारः
21. साध्यदृष्टान्तयोर्धर्मविकल्पाद् उभयसाध्यत्वाद् किं भवति ?
 क) उत्कर्षसमा ख) अपकर्षसमा
 ग) साधर्म्यसमा घ) 'क' 'ख' च उभयम्
22. स्वपक्षदोषाभ्युपगमात् परपक्षे दोषप्रसङ्गः कः ?
 क) मतानुज्ञा ख) प्रतिज्ञान्तरम्
 ग) प्रतिज्ञाविरोधः घ) प्रतिज्ञासन्यासः
23. प्रतिदृष्टान्तधर्माभ्यनुज्ञा स्वदृष्टान्ते _____ ?
 क) प्रतिज्ञाहानिः ख) मतानुज्ञा
 ग) प्रतिज्ञाविरोधः घ) प्रतिज्ञासन्यासः
24. प्रतिज्ञातार्थप्रतिषेधे धर्मविकल्पात् तदर्थनिर्देशः _____ ?
 क) प्रतिज्ञाहानिः ख) प्रतिज्ञान्तरम्
 ग) प्रतिज्ञाविरोधः घ) प्रतिज्ञासन्यासः
25. प्रतिज्ञाहेत्वोर्विरोधः कः ?
 क) प्रतिज्ञाहानिः ख) मतानुज्ञा
 ग) प्रतिज्ञाविरोधः घ) प्रतिज्ञासन्यासः